

Ministre eller Rigsdagsmænd, eller hvad det nu maatte være, og som saa i disse Funktioner har til Opgave at varetage det almene Bedste. Men naar en saadan Minister, og jeg tænker f. Eks. paa den højtærede Indenrigsminister, en Dag maatte gaa ud af Ministeriet og blive Privatmand, og han saa kæmper for, hvad han finder for rigtigt, saa vil jo ingen med nogen Ret kunne antage om ham, at han ikke i samme Grad kæmper for de Interesser, som han kæmpede for som Minister, ogsaa efter denne Tid. Ingen vil med nogen som helst Ret kunne sige: Nu er det ikke længere Staten, nu er det Privatinteresser, og følgelig er det af det Onde. Og omvendt, naar vi omkring i vort Land, hver i sit Erhverv og i sin Virksomhed, arbejder paa Opgaver af almen Karakter eller medvirker til deres Løsning, saa kommer det jo an paa, om vedkommende har den rette Opfattelse, den rette Almensans og den rette Forstaaelse af de almene Interesser, men hvis dette er til Stede i Privaterhvervene, og hvis dette er vejledende for de afgørende Beslutninger, saa kan man ikke opstille Kampen for Selvvirksomheden som en Modsætning til Kampen for det almene Bedste. Jeg maa have Lov til at hævde, at de, der ikke sidder ved Magten i dette Samfund og i denne Stat, har baade samme Ret og samme Pligt til at varetage det almene Bedste i al deres Virksomhed, hvor de kommer i Berøring med Problemer, som vedrører dette almene Bedste.

Forholdet er altsaa slet ikke dette, at man kan opstille dem, der tilfældigvis sidder med Magten, som de eneste rette Repræsentanter for Samfundsinteressen og de andre som kun varetagende Privaterhvervene. Saa bliver Spørgsmaalet netop dette: Hvorledes opnaar vi i denne Sammenhæng bedst at varetage de Samfundsinteresser, der her er Tale om? Og her er der da to Veje, man kan gaa. Den ene Vej er den at lade Centraladministrationen træffe Afgørelsen, at lade Embedsmænd eller dem, i hvis Hænder Statens Administration nu maatte være lagt, udtænke, beslutte og beordre, saaledes at vi andre har at afholde os fra at tænke og kun har at lyde. Det er den Vej, alle Statsmyndigheder i Regelen har fulgt, og det synes, at om man end skifter Parti, og om end der kommer nye Mænd til Magten, har Statsmyndighederne en stærk Tilbøjelighed til stadig at følge det samme Princip, Centralisationen, den centrale Magt, og saa udnævner man sig selv, hvis man er kommet ind i et Ministerium eller i en anden Funktion som Embeds-

mand, og saa siger man: Det er ikke mig, det er Staten. Den anden Vej, man kan gaa for at løse disse Opgaver, er at organisere Samfundets Kræfter til Selvvirksomhed med den Støtte og under den Overledelse, som naturligt maa kræves af Statens Repræsentanter. Det er i Virkeligheden den Vej, ad hvilken alle de vanskelige Opgaver hidtil er løst og i Fremtiden vil blive løst; thi det er kun ad denne Vej, man kan drage de manges Forstaaelse ind i Opgaven, de manges Arbejde, Intelligens og faglige Dygtighed, og derfor maa Opgaven være under saa vanskelige Forhold som disse, hvor saa meget nyt skal organiseres til fælles Bedste, at man ikke fratager alle dem, der kan noget og ved noget og forstaaer noget, Indflydelsen eller Medvirksomheden, men man maa i højeste Grad søge at samle dem og drage dem frem. Det er den store, betydningsfulde Opgave for Regeringen, og det er altsaa dette Princip, man maa stille op som Modsætning, netop Kravet om Organisation, om Hjælp til Selvhjælp.

Nu mener jeg, at det maa anerkendes, at den højtærede Indenrigsministers Forhold til disse Problemer ingeniunde har været ensidigt. Det er ikke min Mening at sige, at den højtærede Indenrigsminister har staaet stift paa sin Magt, sin Myndighed, sin og sine Embedsmænds og sine nærmeste Medarbejderes Ret til at bestemme det hele. Dette Forhold har tværtimod svinget, og det synes mig i øvrigt, at jo længere Tiden gaar, jo mere udvikler Forholdene sig i den rigtige Retning. Dette synes jeg fremgaar bl. a. af selve den Redegørelse, som den højtærede Indenrigsminister har fremsat i dette høje Ting, i hvilket han saa udførligt paaviste, at han havde bestræbt sig for og opnaaet at faa Landbruget selv til at vælge de afgørende Personer, som i det staaende Landbrugsudvalg og i Ernæringsraadet tager de egentlige Bestemmelser om de til disse Udvalg hørende Sager, og det forekommer mig, at det samme vil man med fuld Ret kunne sige om ogsaa flere af de andre Nævn. Men ren og klar og afgjort er denne Bevægelse ikke, og det var netop derfor, jeg tillod mig at bede Indenrigsministeren tage Lære af alt det, der var sket og skete, og hjælpe til, at vi ikke atter og atter falder tilbage til det, man kan kalde for Kabinetsordrerne. Naar det drejer sig om disse Forbud, disse Kabinetsordrer, kan det ikke nægtes, at Ministeren har en betydelig Støtte i den overordentlige Kommissions Førtal, som efter sin politiske og teoretiske Opfattelse synes at være over-